

นี้แหละธรรมเกิด

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๑

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : ข้อ ๒๒๖๙. เรื่อง “สภาพจิตระเบิดคืออะไรครับ”

หลวงพ่อบ : ไม่ใช่อะไรเลย

ถาม : กระผมพิจารณาอาการ ๓๒ มีผม ขน เล็บ ฟัน หนัง กระดูก เป็นต้น พิจารณาเป็นปฏิภาณของโสโครกสกปรก แล้วคืนวันหนึ่งตอนนอนก็ดูแค่จิตใจอยู่เฉยๆ จิตมันก็ระเบิดมาเฉยๆ เลย หลังจากนั้นไม่หลับทั้งคืนเลย และความรู้สึกรักโลกโกรธหลงเหมือนจะเบาบางลงมากเลยครับ อยากถามหลวงพ่อบว่าอาการนี้คืออะไรครับ

ตอบ : อาการนี้ๆ ชัดๆ เลย นี่ธรรมเกิด ที่นี้คำว่า “ธรรมเกิดๆ” เวลาธรรมเกิด ธรรมเกิดคือธรรมะเกิด ธรรมะนะ สัจธรรม สัจธรรมมันมีของมันอยู่ ธรรมะเป็นธรรมชาติๆ สัจธรรมมันมีอยู่แล้ว ถ้าสัจธรรมมีอยู่แล้ว ความดีความชั่ว ฤดูกาล ฤดูฝน ฤดูหนาว เวลามันเปลี่ยนแปลง ฤดูกาลมันไปตามฤดูกาลของเขา

จิตใจของเรา จิตใจของเราพื้นเพ จิตใจคือธาตุรู้ พอธาตุรู้ของเรา เราทำสิ่งใดละ ดูสิ เรามีแต่เรื่องกระทบกระทั่งเือนหัวใจ เรามีแต่เรื่องเจ็บช้ำน้ำใจ เราคิดแต่เรื่องเจ็บช้ำน้ำใจ คิดแต่เรื่องกิเลสตัดทอนความทะยานอยาก มันจะได้อะไรขึ้นมา มันก็ได้แต่ความเจ็บช้ำน้ำใจ

แต่นี้เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ศาสนาสอน สอนถึงให้ทำคุณงามความดีๆ ถ้าคุณงามความดี เราคิดแต่เรื่องดีๆ เราทำแต่ความดี ความคิดอารมณ์นี้ๆ อารมณ์ที่ดีๆ ที่มันเกิดขึ้น มันเกิดขึ้น นี่มันก็เป็นอารมณ์ที่ดีงาม

แต่ที่ยืนยันว่าธรรมเกิดๆ เพราะเขาบอกว่า “ผมพิจารณาอาการ ๓๒ ผม ขน เล็บ ฟันหนัง”

มันมีนะ เวลากำหนดพุทโธๆ กำหนดลมหายใจเข้าออก เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เรา กำหนดเกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ คือเรากำหนดนี่คือคำบริกรรม เภาบริกรรม เภาบริกรรมอยู่กับพุทธานุสติ ธัมมานุสติ สังฆานุสติ เราระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอด คือ เราใกล้ชิดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอด เราใกล้ชิดกับธรรมๆ

เวลาจิตที่มันได้บ่มเพาะ ที่เราหายใจเข้าออก เราได้บ่มเพาะๆ พอบ่มเพาะขึ้นมา เวลา บุญกุศลมันมา มันจะผุดขึ้น คำว่า “ผุดขึ้น” คือความรู้สึกผุดขึ้น ถ้าความรู้สึกผุดขึ้น นั่นนะธรรม เกิด ธรรมเกิดไม่ใช่อริยสัจ

ธรรมเกิด ธรรมเกิดก็ได้ เปรตเกิดก็ได้ เปรตเกิด เห็นใหม่ คำว่า “เปรตผีเกิด” คือ ความคิดเลวทรามไง เพราะมนุสสเปโต มนุสสตีรัจฉานโน มนุสสเทโว มนุษย์ คนคนหนึ่ง แต่เวลา เราคิดเรื่องอะไร เราคิดเรื่องอะไร เราอยู่กับอารมณ์สิ่งใด

มนุสสตีรัจฉานโน ดุสิ ดุมนุสฺยที่ทำลายคนอื่น มันทำลายยิ่งกว่าเดรัจฉานอีก นั่นนะมนุสสตีรัจฉานโน ร่างกายเขาเป็นมนุษย์ จิตใจเขาเป็นสัตว์ร้ายเที่ยวทำลายคนอื่น นั่นนะมนุษย์สัตว์

มนุษย์เทวดา เห็นใหม่ ดุสิ เราอยู่ในบ้าน รับผิดชอบในครอบครัวของเรา เรารับผิดชอบต่อ ทั้งพ่อ ทั้งแม่ ทั้งปู่ ทั้งย่า ทั้งตา ทั้งยาย ทั้งลูก ทั้งหลาน เรารับผิดชอบต่อหมดเลย เราดูแลหมดเลย อย่างกับเทวดาเลย มนุสสเทโว

นี่พูดถึงมนุษย์ๆ นี่เรื่องดิบๆ นะ แต่เวลาที่มันธรรมเกิดๆ คำว่า “ธรรมเกิด” เพราะเขา บอกว่าเขาพิจารณาอาการ ๓๒ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง พิจารณาให้เป็นปฏิกุศลโสโครก แล้วเขา พิจารณาอยู่อย่างนั้น พิจารณาอยู่อย่างนั้น เห็นใหม่ อยู่ดีๆ คื่นหนึ่งเกิดจิตระเบิดขึ้น

จิตระเบิดๆ ใ้ฉันมันเป็นตามข้อเท็จจริงนะ แต่ถ้าคนมันไม่เป็น เราฟังอยู่ มันมีผู้สอนเขา บอกว่า เราฝึกหัดภาวนาๆ ถึงเวลาแล้วเราทำสมาธิของเรา เสร็จแล้วเราพิจารณากาย เห็นกาย แล้วเอาระเบิดปามันเลย

ใ้ฉันไม่ใช่มันระเบิด เอรระเบิดไปป่าเพราะอะไร เพราะเป็นวิทยาศาสตร์ เราคิดใจ เรา คิดว่าการทำลายล้างใช้ใหม่ การทำลายล้างต้องทำลายให้มันราบเป็นหน้ากลองไป การทำลาย ให้ราบเป็นหน้ากลองมันต้องเป็นกำลังของจิต ถ้าจิตมันสงบแล้ว จิตมันมีกำลัง จิตมันมี

ความสามารถของมัน จิตมันทำของมันแล้วมันก็เป็นเรื่องของจิต แต่นี่มันเป็นเรื่องของความคิด มนุษย์ไง มันเป็นการรบเข้าศึกด้วยการระเบิด แล้วเอาระเบิดไปปา มันคนละเรื่องเลยนะ แต่เขาก็ทำกันอย่างนั้น นี่ไง คนไม่เป็น

คำว่า “จิตระเบิด” มีคนเป็นเยอะมากนะ เวลานั้นๆ ไป ร่างกายระเบิดตูม ร่างกายระเบิดหมดเลยนะ ระเบิดก็คือระเบิด มีอะไรต่อ

เวลาบอกว่าธรรมมันเกิด ธรรมเกิดนะ ที่เราบอกว่าที่ธรรมมันเกิดนี่ธรรมเกิด แล้วธรรมเกิด ธรรมเกิดมันเกิดได้ แล้วเกิดได้แล้วมันเป็นอนิจจัง พอมันเกิดขึ้นมามันก็กระเทือนหัวใจเรา รุนแรงมาก เขาบอกว่า คืนทั้งคืนเลยนะ อู้ฮู! ไม่ได้นอนเลย

มันนอนหลับไม่ได้หรอก เช่น บ้านเรา เราอยู่ในบ้านเรา แล้วเขามาตะโกนหน้าบ้านเลย ไฟไหม้ๆ ใ้อโฮ! วิ่งออกมาแล้วนอนไม่หลับเลย เราอยู่บ้าน ใครมาตะโกนไฟไหม้ๆ พอไฟไหม้ วิ่งออกมา แบกตู่เย็นออกมาเลย นี่เวลาจิตมันตื่น เวลาจิตมันตื่นแล้วมันหลับไม่ได้หรอก เล่นไฟอยู่ ตำรวจมา วิ่งหนีตำรวจ ใ้อโฮ! หอบเลยนะ แล้วไม่มีวันหลับ ไปนั่งหอบอยู่นั่นนะ นอนไม่หลับ นี่เวลาจิตมันตื่นขึ้นมา

นี่ก็เหมือนกัน เวลามันตื่นขึ้น เวลามันระเบิดขึ้น แล้วเขาบอกว่า ความโลภ ความโกรธ ความหลงรู้สึกว่าเป็นบางลง

เบาบางตอนที่สติปัญญามันสมบูรณ์ คนเรานะ ถ้ามีสติปัญญาสมบูรณ์ เราจะไมทำอะไรผิดพลาดไปหรอก สิ่งที่เราผิดพลาดไปเพราะเราขาดสติ เราทำอะไรเราขาดแคลนของเรา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันเป็นอย่างนั้น คำว่า “ธรรมเกิด” เขาบอกว่านี่คืออะไร ยืนยันเลย นี่ธรรมเกิด แต่ธรรมเกิด ถ้าเราเปรียบเทียบให้มันเห็นเป็นรูปธรรมเหมือนกับอารมณ์ความรู้สึกเรา เดี่ยวก็ดี เดี่ยวก็ร้าย เวลาดีๆ ขึ้นมา ดีโดยคุณธรรม นี่ธรรมเกิด

นี่ธรรมเกิดนะ ธรรมเกิดเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลย แล้วเราอยากจะทำ เราอยากจะทำ เวลาหลวงตามานพูดนะ ท่านบอกว่ากิเลสมันเกิด กิเลสมันเกิด เพราะอะไร เพราะคนที่ปฏิบัติไปแล้วถ้ามันรู้จริงเห็นจริงนะ มันจะรู้เลยว่าอะไรที่เป็นธรรม

เหมือนเรา เราที่เป็นกรรม เวลาใครมาหาหลวงพ่อนะ “หลวงพ่ ทำอย่างไรมันถึงจะรวย ทำอย่างไรถึงจะรวย”

รวย มันยังฟ้องกันอยู่นั้นนะรวย

สิ่งที่เราทำๆ เราเอาสติเอาปัญญา เอาคุณธรรมของเรา อย่างนี้มันถึงเป็นความจริง

นู่นรวย นี่รวย แล้วรวยมันก็เป็นเรื่องโลกๆ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาหลวงตาท่านพูดไป ท่านบอกว่านี่กิเลสมันเกิด แต่ตามข้อเท็จจริงนี้ กรรมเกิด เพราะเราเคยเป็นอย่างนี้บ่อยมาก เราเคยเป็นบ่อยๆ นะ เป็นเรื่องอย่างนี้เป็นบ่อยๆ ใหม่ๆ ก็ไม่รู้เรื่องหรอก พอมันเป็นแล้วมันถึงเข้าใจได้ อ้อ! กรรมมันเกิดมันเกิดดีๆ โทษนะ เหมือนเราฝัน เวลาฝันเรื่องดีก็ดีใช่ไหม เวลาฝันเรื่องร้ายก็ร้าย ความฝันมันเป็นความฝัน เพราะเราขาดสติมันถึงได้ฝัน

ไฉนก็เหมือนกัน คำว่า “กรรมเกิด” มันเกิดจริงๆ ยกตัวอย่าง หลวงตาท่านพูดนะ เวลาท่านพิจารณาไป พิจารณาอสุภะจนมันทำลายไปหมดเลย พอมันทำลายไปหมดเลย ท่านกำหนดจิตของท่าน อู้ฮู! เฮ้ย! จิตของคนทำไมมันมหัศจรรย์ขนาดนี้

เราไม่เคยเป็นไม่รู้หรอก ไฉนคนเป็นมันถึงงั้นนะ จิตของเราเองแท้ๆ นะ เฮ้ย! มันมหัศจรรย์ขนาดนี้ เพราะอะไร เพราะมองอะไรมันทะลุหมดนะ ขึ้นนั้นมันมองอะไรมันทะลุ ภูเขาเลากาเนี่ย มองทะลุหมด สมมุติเราอยู่ในบ้านมันจะไม่มีกำแพงบ้านเลย มันจะมองเหมือนเรานั่งอยู่ในที่โล่งเลย มันมองออกไปหมดเลย

พอมันมองอย่างนั้นปั๊บ ท่านบอกว่ากรรมก็มาเตือน ท่านพูดเอง นี่เวลากรรมเกิด นี่กรรมเกิด เพราะท่านไม่ได้พิจารณาอะไร กรรมเกิดขึ้นมาว่า ไฉนที่วามหัศจรรย์ๆ ไฉนแสงสว่างความว่างเกิดจากจุดและต่อม

ท่านบอกว่าธรรมะ ธรรมะสังฆธรรมกลัวหลวงตาเราหลง กลัวหลวงตาเราจะจมอยู่ที่นั่น นี่อุตสาหมาเตือนนะ ท่านบอกว่า พอมันผูกขึ้นมาเป็นคำพูดเลยนะ ไฉนความสว่างไสว ไฉนความส่องใสมันเกิดจากจุดและต่อม ท่านบอกว่า งงเลย ขนาดธรรมะบอกยังไม่รู้ กว่าจะรู้ได้ต้องใช้เวลาขนาดไหน นี่ธรรมมาเตือนนะ

คำว่า “กรรมเกิด” ก็เรื่องหนึ่งนะ ใ้กรรมมาเตือนนี้มันสองชั้น กรรมเกิดแล้วยังมาเตือนคนหลงผิดให้เดินไปในทางที่ถูก แต่ใ้คนที่ได้รับการเตือนไม่รู้ ท่านบอกท่านไม่รู้ ท่านบอกถ้าหลงปุ้มน้อยๆ ไปหาหลงปุ้มนั้นจบเลย หลงปุ้มนั้นไม่อยู่แล้วก็ต้องค้นคว้าเองเปรียบเทียบเองอีก ๘ เดือนถึงได้เข้าใจว่า อ้อ! ใ้จุดและต่อมมันอยู่กลางหัวอก ย้อนกลับมา

นี่เราบอกคำว่า “กรรมเกิด” สัจธรรมเกิดขึ้นนั่นเรื่องหนึ่ง สัจธรรมที่มาเตือน มาอบรมสั่งสอนก็เรื่องหนึ่ง บางคนนะ ภาวนาไปมันจะเหมือนกับคำพูดไหลออกมาเลย เหมือนคำเทศน์เลย นี่เวลากรรมมันเกิด

เวลากรรมมันเกิด มันเกิดเพราะอะไร เพราะว่าเรารักษาหัวใจเราดี เรามีสติ เราอยู่กับสมาธิ เราอยู่กับสัจธรรม นี่กรรมเกิด แต่ถ้าเราไปคิดเรื่องเหลวไหล เราไปคิดเรื่องอะไรนั้นก็กิเลสเกิด คำว่า “กรรมเกิด กิเลสเกิด” ก็เหมือนความคิดที่มันเกิด มันจะเกิดขึ้นในหัวใจของเราได้

ฉะนั้น เวลาหลงตาท่านบอกว่า เวลาหลงตาท่านเตือนพระประจำ หรือท่านเทศน์ มันมีอยู่ในคำเทศน์ของท่าน ท่านบอกเวลาใครไปถามท่าน ท่านบอกนี่กิเลสเกิด กิเลสเกิด กิเลสเกิดเพราะหมายความว่า พอกรรมมันเกิดขึ้นมาแล้วมันมีความสุข มันมีความดีงาม แล้วมันผ่านไปแล้ว เราไปอาศัยอาวรณ์กับมันไป เราอยากได้อีก เราอยากได้ให้เป็นอย่างนี้อีก นั่นคือกิเลส ทั้งๆ ที่กรรมเกิดนะ แต่สุดท้ายผลที่มันได้รับคือเป็นกิเลสไปซะ เพราะอะไร เพราะความอยากได้โดยไม่ต้องลงทุน ความอยากได้

ก็มันมาเอง เห็นไหม มันมาเองมันเป็นไปไม่ได้หรอก พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเหตุและผล ไม่มีสิ่งใดที่มาโดยไม่มีเหตุและไม่มีปัจจัย เป็นไปไม่ได้ ต้องมีเหตุมีปัจจัย มีเหตุมีผล มีที่มาที่ไป

ใ้กรรมเกิดๆ ส่วนใหญ่คนที่กรรมเกิดส่วนใหญ่แล้วเขาจะภาวนา ส่วนใหญ่เขาจะรักษาใจของเขา นั่นนะมันบ่มเพาะมาจากนั้น มันจะลอยมาไม่ได้หรอก ที่นี้พอมันเป็นไปแล้วขึ้นมาอยากได้อีกไป อยากได้ อยากได้โดยไม่ต้องลงทุนไป ที่นี้เป็นกิเลสแล้ว เป็นกิเลสตรงไหน เป็นกิเลสตรงที่ หนึ่ง หลงผิด เข้าใจผิด พอเข้าใจผิดแล้วก็จะหาเหตุผลที่ผิด

พอมันผิด มันเริ่มต้นมันผิดหมดแหละ พอมันผิดมันก็พาล พาลว่า ใ้มันไม่ดี ใ้มันไม่ดีไปแล้ว นี่กิเลสทั้งนั้นเลย นี่แหละหลงตาท่านถึงบอกนี่กิเลสเกิด นี่แหละเป็นตัวที่จะไปจุดจะ

เป็นหัวเชื้อ เป็นไฟไปปลุกกิเลสขึ้นมาโดยที่ตัวเองไม่เข้าใจ ทั้งๆ ที่ว่านี่คือกรรมเกิดนะ กรรมเกิดก็เกิดไปแล้วไง กรรมที่เกิดมันก็ได้เกิดขึ้นแล้ว เราได้รสของกรรมแล้ว มันผ่านไปไปแล้ว มันเป็นอดีตไปแล้ว แล้วถ้าเราจะเริ่มต้นใหม่ เราก็ต้องไปเริ่มที่เหตุขึ้นมาใหม่

เริ่มที่เหตุนี้ไง ผมก็ต้องกำหนดอาการ ๓๒ ใหม่ไง ถ้าจะเริ่มต้นใหม่ ผมก็ไปกำหนดอาการ ๓๒ อีกริม ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ผมกำหนดดูของผมอย่างนี้ให้มันเป็นปฏิถัมภ์ เป็นของสกปรก มันก็ต้องไปกำหนดตรงนั้นนะ

พอกำหนดตรงนั้น เวลาหลวงตาท่านบอกว่า ถ้าคนที่ภาวนาไม่เป็นหัดภาวนามันก็เป็นงานทุกข์ยากอันหนึ่ง แต่คนที่เคยเป็นแล้วเคยมีแล้ว แล้วมันชำรุดเสียหายไปนั้นทุกข์ยากมากกว่า

คือคนที่ทำสมาธิแล้วเสื่อมไปนะ โอ้โฮ! ทำสมาธิได้แสนยาก ไ้คนที่ไม่เคยทำสมาธิสมาธิอะไรก็ไม่วู้ เหนือ ใต้ ตะวันออก ตะวันตกไม่วู้ ไม่วู้เหนือรู้ใต้เลย ทำไปๆ เออ! มันเป็น รู้เหนือรู้ใต้ รู้ทุกอย่างเลย ทำไม่ได้สักที มันรู้มากเกินไป

นี่ก็เหมือนกัน เวลามันเสื่อมแล้วไง ฆูนก็รู้แล้ว นีก็รู้แล้ว นั่นก็ทำแล้ว นีก็รู้หมด ชู้ย! แสนทุกข์แสนยาก ท่านบอกว่า คนที่ทำมาหากินนะ เริ่มต้นขึ้นมาจากไม่มีสิ่งใดเลยยังง่ายกว่า คนที่เป็นเศรษฐีแล้วล้มละลายแล้วไปทำใหม่ ชู้ย! ปัญหามันเยอะเหลือเกิน

นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตมันเสื่อม จิตมันเสื่อมไง ถ้าเวลามันเป็นแล้วอยากจะเป็นอีก ที่มันยาก มันยากตรงนี้ไง ทั้งๆ ที่มันก็เป็นข้อเท็จจริง กรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ มันต้องมีเหตุมีปัจจัย มีที่มาที่ไปทั้งนั้น สิ่งที่เราทำๆ กรรมที่จะเกิดไง

เวลากรรมเกิด เราจะพุดนะ ก็ว่าสนาแค่นั้นเอง แต่ถ้าเป็นจริงๆ นะ ทำความสงบของใจเข้ามา พอใจสงบแล้วเห็นสติปฏิฐาน ๔ ตามความเป็นจริง นั่นไม่ใช่กรรมเกิด นั่นอริยสัจ

แล้วถ้าจิตมันสงบแล้วเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความเป็นจริงนะ นั่นนะโสดา ปัตติมรรค โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล กรรมเกิดหรือ

ไม่ใช่กรรมเกิด นี่คืออริยสัจ นี่คือสัจจะความจริงโดยการกระทำของเรา โดยสติปัญญา ควบคุมดูแล แล้วโดยการพัฒนาของใจของเรา ธรรมอย่างนี้มันถึงเป็นนักปฏิบัติ นี่มันถึงข้อเท็จจริง นี่ไง เป็นบุคคล ๔ คู่ นี่ถึงเป็นการประพฤติปฏิบัติ

แต่ใช้อย่างนี้ ประสาเรามันก็เป็นแค่อารมณ์นั้นนะ เราทำได้แค่นี้ไง ธรรมเกิด ธรรมเกิด แนนอน แล้วธรรมเกิดแล้ว ประสาเรานะ ไม่ต้องไปยึดมั่น ไม่ต้องอะไรมันทั้งสิ้น มันผ่านไป แล้วมันจะมีอยู่กับเราก็คือแค่ความจำเท่านั้นนะ อยู่กับเราก็คือแค่สิ่งที่เราเคยเห็น แต่สิ่งนั้นมันผ่านไป แล้วมันผ่านไปแล้ว ถ้าจะทำก็กลับไปทำ

โดยธรรมชาติของเรา ครูบาอาจารย์เราสอนนะ ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจสงบ แล้วเรายกขึ้นสู่วิปัสสนา เห็นสติปัญญาฐาน ๔ ตามความเป็นจริง

แล้วสภาวะที่ว่าจิตมันระเบิด พอคจิตมันระเบิด มันก็เป็นเพราะผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เราได้ ฟังจนเหลือเฟือ นั่งไปเห็นกาย กายระเบิดตูม

คำว่า “กายระเบิดตูม” เพราะว่ามีครูบาอาจารย์เทศน์สอนไป แล้วมันเป็นความเข้าใจผิดของผู้ปฏิบัติไป “โธ่! ถ้ากายระเบิดตูม ต้องเป็นโสดาบันแน่ๆ เลย” มันจะเอาโสดาบันไป

กายระเบิดตูม มันก็อยู่ที่วาสนาของคนนั้นแหละ วาสนาของคนถ้ามันได้สร้างอำนาจ วาสนามาอย่างนั้นมันก็จะได้เห็น แล้วถ้ามันได้เห็น เขาระเบิดตูม เราไม่ได้สร้างวาสนามาใช่ ไหม เราก็อยากจะระเบิดตูม ระเบิดตูมกับเขา แต่มันไม่ระเบิดเสียที แล้วมันก็เสียเวลาใช่ไหม

แต่ถ้าเราทำตามข้อเท็จจริงของเรา ถ้าเราเห็นจิต เห็นเวทนา เราก็พิจารณาของเราไป เราอาจจะได้มรรคได้ผลก่อนเขาด้วย แต่มันจะได้มรรคได้ผลในวิธีการของเรา ในความเห็นของเรา ในข้อเท็จจริงของเรา แต่คนที่ระเบิดๆ ระเบิดแล้วถ้าวิ่งตามกิเลสไป ระเบิดแล้วระเบิดอีก ระเบิดแล้วระเบิดเล่า ระเบิดแล้วได้อะไร

ระเบิดแล้วก็สงครามตะวันออกกลางไป ดูสิ มันระเบิดตูมๆ อยู่กันนะ แล้วระเบิดเสร็จ แล้วก็ให้ยูเอ็นมาพัฒนา พอพัฒนาเสร็จแย่งล่อกันอีก ตูมๆ ระเบิดอีก ระเบิดเสร็จแล้วยูเอ็นมาพัฒนา เรี่ยไรทั่วโลกเลย ไปฟื้นฟู ฟื้นฟูเสร็จแย่งก็ระเบิดอีก แล้วก็ไปฟื้นฟู แล้วแข็งได้อะไร เพราะอะไร

เพราะการระเบิดมันต้องมีสติมีปัญญา ถ้าจิตสงบแล้วเราพิจารณากายของเรา แล้วมันระเบิดก็ได้ มันละลายลงก็ได้ พิจารณาแล้วมันคืนสู่สภาพเดิมก็ได้ มันพองมันเนาเปื่อยก็ได้ มันอยู่ที่กำลังของคน เขาเรียกว่าปัจจุบันธรรม ไม่ใช่ว่ามันจะระเบิดๆ ระเบิดทุกเที่ยวไป...ไม่ใช่

เวลามันเป็นจริงมันเป็นอยู่ที่เหตุและผล เหตุผลอย่างใดมันก็จะรู้เห็นตามเหตุผล ตามกำลัง ตามความสามารถของตน แล้วคำว่า “ปัจจุบัน” จะไม่ซ้ำกัน ถ้าซ้ำกันแสดงว่าก็อปปี้ เราเคยจำได้ แล้วเอาเหตุการณ์นั้นมาเป็นตัวปลูกเรา

แต่ถ้าเป็นจริงต้องให้มันเป็นจริง เป็นจริงให้มันเป็นจริง นี่ไง ที่เราปฏิบัติตามความเป็นจริง ปฏิบัติตามความเป็นจริงไง แล้วจิตระเบิดก็คือระเบิด ระเบิดแล้วถ้ามันเป็นจริงนะ ถ้าคนที่ปฏิบัติ ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา ใจสงบแล้วเราน้อมไปเห็นกาย แล้วเราพิจารณาไป ถ้ามันระเบิดตูม สติเราพร้อมนะ พอระเบิดไปแล้วมันเหลืออะไรละ

สิ่งใดถ้าเรามีสติ ระเบิดตูม โฮ้! มนุษย์ก็มีเท่านี้แหละ เหมือนกับเผาศพ ศพคนคนหนึ่งเผาไปแล้วเหลือเก้าอี้ ระเบิดตูม แล้วเหลืออะไรละ แล้วจิตวิญญานละ แล้วความสุขความทุกข์ละ แล้วระเบิดไปแล้วเราไม่หลงไหลได้ปลื้มไปกับร่างกายของเราไง มันยังระเบิดให้เราเห็นเลย ระเบิดแล้ว นี่ปัญญามันจะเกิดอย่างนี้ ถ้าเป็นพระพุทธรูปศาสนานะ ถ้าเป็นมรรคมันจะเกิดเป็นปัญญา เป็นการเก็บข้อมูล ให้เราได้ข้อมูลนั้น ให้เราฉลาดขึ้น ให้ทิวทัศน์มาณะความเห็นผิดของใจเรามันเบาบางลง เบาบางลงด้วยการรู้การเห็นใจ ถ้าการรู้เห็นอย่างนี้ นี่การรู้เห็นมันจะเป็นประโยชน์

ไอ้ระเบิดก็คือระเบิด แต่ระเบิดโดยที่ที่เราอยากให้มันระเบิด แล้วเราพยายามสร้างภาพการระเบิดนั้นกลายเป็นสมุทัยซ้อนสมุทัย กลายเป็นกิเลสซ้อนกิเลส จนการปฏิบัติหลงทางกันไปหมดเลย หลงทาง มันจะเอาแบบนักเรียนไง ส่งข้อสอบแล้วครูก็ต้องให้คะแนนมาสิ ถ้าตก ถ้าคะแนนไม่พอก็ซ่อมไง ถ้าซ่อมแล้วต้องให้ผ่าน มันจะเอาแบบการศึกษาการเล่าเรียนไง มันไม่เอาแบบธรรม

เพราะธรรม เวลาปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ธรรมะเท่านั้นที่คุ้มครอง ธรรมะเท่านั้นที่ให้ผล ไม่มีใครมาให้คะแนนใคร ถ้ามันเป็นสังฆธรรมเป็นความจริงขึ้นมา ถ้ากิเลสขาดไป มันขาดไปด้วยมรรค ด้วยศีล ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญา ไม่ใช่ด้วยกำลังของใคร ด้วยกำลังของธรรม มัน

เป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันทิฏฐิโก แล้วพอมันรู้จริงเห็นจริงขึ้นมาแล้วมันก็เทียบเท่าอันเดียวกับที่
ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้ามันเข้ากันได้ ชวะ! ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็น
ตถาคต ตถาคตจนมาถึงพระอรหันต์ มันจะเป็นความรู้อันเดียวกันหมดเลย แตกต่างกันด้วย
อำนาจวาสนา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีองค์เดียว ไม่มีใครเข้าไปขายขอบยังไม่ได้เลย พุทธ
วิสัยไม่มีใครได้เลย เป็นไปไม่ได้เลย แต่เวลาความสะอาดบริสุทธิ์ของความเป็นพระอรหันต์
เท่ากัน แตกต่างกันด้วยอำนาจวาสนาบารมี ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย สร้างมา
มหาศาลนัก เพราะไม่อย่างนั้นมันก็จะไม่เป็นอจินไตยนะสิ ความเป็นอจินไตย พุทธวิสัย
ปัญญาของพระพุทธเจ้าเป็นอจินไตย ไม่มีใครสามารถรู้ได้ เป็นไปไม่ได้เลย คำว่า “อจินไตย”
คือมันเหนือการคาดหมายทั้งหมด นี่เวลาพูดถึงบารมีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ

แต่เวลาพูดถึงความสะอาดบริสุทธิ์ ถ้าความสะอาดบริสุทธิ์บ๊ีบ เวลาการประพฤติปฏิบัติ
มันก็ย้อนมานี้ จิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ พระโสดาบันจะเป็นพระโสดาบันเหมือนกันหมด
แตกต่างกันด้วยอำนาจวาสนานี้แหละ แต่จะต้องเหมือนกันหมด

พระโสดาบัน พระสกิทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์จะเหมือนกันหมดด้วยความ
สะอาดบริสุทธิ์ แตกต่างกันที่อำนาจวาสนา แตกต่างกันมาก แต่ถ้าความสะอาดบริสุทธิ์ถ้ามัน
เหมือนกัน มันจะแตกต่างกันได้อย่างไร สิ่งที่อยู่ที่เห็น ถ้าสิ่งที่อยู่ที่เห็นมันไม่แตกต่างบ๊ีบ เราก็
ย้อนกลับมา

ฉะนั้นว่า การระเบิดๆ มันก็เรื่องของเขา เพราะอะไร เพราะว่าพระพุทธศาสนากับไสย
ศาสตร์ พราหมณ์ฮินดูมันอยู่ด้วยกัน พออยู่ด้วยกัน คำว่า “เวลาจิตนี้เป็นอัตตา” อัตตามันก็เข้า
กับฮินดูไง ฮินดู อาตมันของเขา อาตมันเขาไปอยู่กับพระเจ้า พระเจ้าอวตารตลอด แล้วเราก็
ต้องอยู่อย่างนั้นเป็นอาตมันหรือ นี่เป็นความเห็นของฮินดูเขานะ อัตตาๆ นี่

แต่พระพุทธเจ้าสอนอนัตตา อนัตตามันก็ลงไปคลุกอนัตตาจนไม่มีขอบเขต ไม่รู้ว่าอะไร
เป็นผู้ริเริ่มการกระทำอนัตตาเลยหรือ แต่ผู้ปฏิบัติจะรู้หมด พอรู้แล้ว ถ้าไม่รู้มันก็สงสัย ไม่รู้มันก็
รู้เท่าทันตัวเองไม่ได้ ถ้ามันรู้มันเท่าทันตัวเองได้ละ ใอันนั้นเป็นความจริง ถ้าเป็นความจริง

สิ่งที่เป็นความจริง เพียงแต่ว่าเมืองไทย พหุสังคม สังคมที่มันอยู่ร่วมกันๆ สิ่งนี้เป็นจุดเด่นของเมืองไทยนะ เมืองไทยนี่เป็นจุดขายเลย พหุสังคม เขามาท่องเที่ยว ดูลิ จะดูความเป็นอยู่ จะไปดูชุมชนไหนละ คริสต์ อิสลาม พุทธ อยู่ด้วยกันหมดเลย ชุมชนเดียวมีทุกประเพณี วัฒนธรรม พหุสังคม

พหุสังคม ทีนี้เวลาเราจะพูดอะไรไป กระทบกระเทือนกันแล้ว นี่คนที่อยู่ด้วยกันเขาถึงอยู่ด้วยกันด้วยน้ำใจ แต่ถ้าเอาจริงๆ เวลาปฏิบัติแล้วมันต้องหาครูบาอาจารย์อยู่กับผู้รู้จริง ถ้าความรู้จริงมันจะเข้าสู่สัจจะความจริง

ถ้าไม่เข้าสู่สัจจะความจริง อ้าว! เขาพูดกัน ในสังคมเขาพูดกัน เป็นอึดตา อึดตาก็อาดมัน อวดตาร โอ้ย! ไปเลยนะ กลับชาติมาเกิด...ไม่มี จิตดวงนั้นแหละเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ

ของเราเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เวียนว่ายตายเกิด มันเป็นปัจจุบันตลอด มันเกิดเป็นภพใดชาติใดก็เป็นคนคนนั้นแหละ แต่ด้วยอำนาจวาสนาไม่ว่าพุทธวิสัย พุทธวิสัยที่สร้างมา ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย มันผังมาเป็นจิตนิสัยอยู่ในจิตใต้สำนึกนั่น เวลาจิตใต้สำนึกคิดจิตใต้สำนึกนั่นมันมีคุณค่าในจิตนั่น แต่มันการแสดงออก แสดงออกขึ้นมาอยู่ที่วาสนามันเป็นอีกเรื่องหนึ่ง นั่นนะถ้ามันเป็นของเรา นี่มันถึงเป็นปัจจุบันตลอดไป

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาท่านพูดถึงอดีตชาติ ท่านใช้คำว่า “เราเคยเป็น เราเคยเป็น” เพราะในปัจจุบันนั่นท่านเป็นพระพุทธเจ้า ท่านจะเป็นอย่างอื่นได้อย่างไร ท่านเป็นพระพุทธเจ้า ท่านเป็นพระพุทธเจ้าอยู่ แล้วเขามาถามถึงว่าทำไมเป็นอย่างนั้น

อ้อ! ชาติที่แล้วเทวทัตเขาเกิดเป็นไฉ่นั้น เราเกิดเป็นไฉ่นี เราเคยเป็นไฉ่นั้น เทวทัตเขาเคยแต่ปัจจุบันนี้เป็นเทวทัต ปัจจุบันนี้เป็นเรา แต่อดีตชาติเคยเป็นมาด้วยกัน นี่ไง ท่านใช้คำว่า “เราเคยเป็น” ท่านไม่ใช้คำว่า “ท่านเป็น” เพราะขณะที่ท่านเป็น ท่านเป็นพระพุทธเจ้าอยู่ ท่านเคยเป็นๆ ไฉ่นั้น

นี่ก็เหมือนกัน พระพุทธศาสนา เห็นไหม มันปัจจุบันตลอดๆ แต่บุพเพนิวาสานุสติญาณมันไปถึงนั่นได้ ถ้ามันไปถึงได้ ไฉ่นั้นเป็นวาสนา นี่เป็นพระพุทธศาสนา นะ พอพระพุทธศาสนาเข้ากับพวกฮินดู พวกไสยศาสตร์ เปรอะไปหมดเลย ว่ากันไปตาม

ชอบใจ ว่ากันตามความชอบใจ ใครชอบใจอย่างไรว่าอย่างนั้นเลย ตามสบาย แต่ไม่จริง ถ้าเป็นจริง เราปฏิบัติของเรา

นี่พูดถึงสภาวะจิตที่มันระเบิด

ถ้าจิตที่ระเบิด ระเบิดตามความเป็นจริง มันก็ต้องมีศีล สมาธิโดยสมบูรณ์ ถ้าโดยสมบูรณ์ มันชัดเจนโดยสมบูรณ์นะ เราขับรถ เราเป็นนักซึ่งขับรถ รถวิ่งมันซึลๆ ขับสบาย จิตสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา มันกำลังเราพอ ปัญญาเราพอ เราทำอะไร โอ้ย! มันสะดวกสบายไปหมด มันทำได้ ถ้าไม่อย่างนั้นมันมัชฌิมาปฏิบัติทำไม่ได้

เริ่มต้นคนหัดขับรถ มันขับรถถอยเข้าถอยออก มันชนเขาตายท่าเลย นี่ก็เหมือนกัน ปฏิบัติใหม่ๆ เข้าซอยออกซอย ไปไม่ถูกหรอก ทำไม่ได้หรอก แต่ฝึกหัดๆ จนมันคล่องตัวเลย พอมันขับรถไป นี่ไง ถ้ามันทำไปมันต้องเป็นอย่างนั้น ศีล สมาธิ ปัญญาสมบูรณ์ ด้วยสติด้วยปัญญาของตน ถ้าด้วยสติปัญญาของตนมันก็จะพัฒนาขึ้นไป ใช้นี่พูดถึงถ้ามันเป็นมรรคนะ

ที่นี้มันอยู่ที่คำถาม คำถามเวลาพูด เราพูดถึงว่าธรรมเกิดๆ นี่แหละธรรมเกิด แต่ธรรมเกิดมันก็ธรรมเกิดจริงๆ ที่นี้พอธรรมเกิด โดยทั่วไปโลกให้ค่ามันมากเกินไป

ธรรมเกิดก็ความคิดดีๆ อารมณ์ดีๆ สถานะความคิดที่ดีมันเกิดขึ้นมากับใจของเรา แล้วก็ผ่านไปแล้ว เพราะอะไร เพราะเรายังเป็นคนเดิมอยู่นั่นแหละ เรายังเป็นผู้ทุกข์ยากอยู่นี้แหละ แต่ถ้าเราทำความดีงามแล้วมันก็มีคุณธรรมเกิดขึ้น แต่เวลาเราทำผิดพลาด เราทำไม่ดีขึ้นมา มันก็มีเปรตมีผีเกิดขึ้น เกิดขึ้นมันก็เกิดขึ้นครอบงำหัวใจของเรา แล้วเราก็พัฒนาของเรา เราก็ปฏิบัติของเราเพื่อประโยชน์กับเราไง

ธรรมเกิด แล้วเขาถามว่า “อย่างนี้เรียกว่าอะไรครับ”

นี่ธรรมเกิด พอเกิดแล้วทำอย่างไรต่อ เกิดแล้วก็กลับไป เขาบอกเขาภาวนามากมาย ภาวนามาก ดูอาการ ๓๒ ผม ขน เล็บ ฟัน หนังและกระดูก พิจารณาเป็นปฏิภาณ

แสดงว่าเขามีพื้นฐานของเขา ถ้ามีพื้นฐานของเขา ปฏิบัติของเขาต่อเนื่องไป ปฏิบัติต่อเนื่องไป ถ้าเรายังมีลมหายใจเข้าออกอยู่ เรายังพยายามปฏิบัติของเราอยู่ เราจะทำ

ประโยชน์กับเรา ผีกัดให้หัวใจเจริญขึ้นนะ ทางโลกการศึกษาทั้งชีวิต แล้วมีการศึกษาตลอดไป
ทั้งชีวิต

นี่ก็เหมือนกัน เราปฏิบัติของเรา เราปฏิบัติของเราทั้งชีวิต ถ้ามันเป็นไปได้จริง เพราะว่า
เราพยายามตัดดวงเอาผลประโยชน์กับจิตของเราให้มากที่สุด เพื่อให้จิตของเรามันสว่างโพล่ง
ขึ้นมา ให้มันเป็นสัจจะเป็นความจริงของเราขึ้นมา มันจะเป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติภูมิโก เป็น
สมบัติของเรา

ผู้ที่ปฏิบัติจริงๆ นะ เวลาไปถึงอริยภูมินั้นนะ มนุษย์แท้ๆ มันเป็นอริยะได้อย่างไร อริยะ
ในหัวใจนั้นนะ แล้วเป็นแล้วจบเลยนะ ไม่มีความสงสัยอะไรเลย โลกเป็นโลก ธรรมเป็นธรรม
หัวใจเราเป็นหัวใจเรา พร้อมด้วยสติสมบูรณ์ เอวัง